

V slovnici, ki je dodana slovarju, ponavlja Đurović trditev Radovana Košutića, češ da ima ruščina rastoč in padajoč naglas kakor ga ima srbohrvaščina. Ruski znanstveniki, ki so uporabljali pri proučevanju fonetike ruskega jezika posebne priprave, ne priznavajo te razlike v značaju ruskega naglasa. Ta nauk pa prizadeva silne težave pri transkribciji izgovarjave ruskih besed, ki jo podaja slovar. V odstavku, ki je posvečen pesniški zgradbi ruske narodne pesmi, je Đurović pokazal svoje nepoznavanje nauka o tako imenovanem »dol'niku«, ki družbi zakone ruskega narodnega stihotvorstva. Na str. 31 navaja avtor popolnoma zastarelo tabelo sklanjatve nedoločnih pridevnikov moškega spola.

V splošnem je Đurovićev slovar uporaben za branje predrevolucijske ruske literature, nikakor pa ne zadostuje za študij porevolucijske literature.

N. Bahtin. — Prevedla V. š.

SOCIALNI OBZORNIK

PRAVNI POGLEDI NA STAVKO

Lanski stavkovni val, ki je zajel vso Slovenijo, je vrgel na površje tudi vprašanje, kakšno stališče zavzema do stavke naše veljavno pravo.

Stavka pri nas še ni prepovedano sredstvo, s katerim si skuša delavstvo izboljšati svoj gospodarski položaj. Nasprotno. Če že ne za dovoljeno, velja stavka gotovo za dopustno sredstvo v razredni borbi delavstva proti kapitalu.

Zakon n. pr. prepoveduje borzam dela, da bi posredovale in preskrbele delavce podjetjem, v katerih je stavka. Borze dela torej ne smejo pomagati podjetnikom iskati stavkokazov. Preden posredujejo delo za kako podjetje, se morajo uradniki borz prepričati, če ni v njem stavke. Podjetnik, ki naredi glede tega lažno prijavo pri borzi dela, je kaznovan z denarno kaznijo do 5.000 dinarjev. Brezposelni, ki odkloni delo v podjetju, kjer delavstvo stavka, ohrani kljub temu pravico do brezposelne podpore.

Tudi po našem kazenskem zakonu ni stavka protipravno kaznivo dejanje. Le državni in samoupravni uradniki, dalje uradniki prometnih ustanov in ustanov za preskrbo s kurivom, vodo in razsvetljavo ne smejo protizakonito ustaviti delo, da bi na ta način izsilili spremembo državnega reda. Prepovedane so torej politične stavke (generalni štrajk in podobno), ne izhaja pa iz tega določila, da bi državni uradniki ne smeli stopiti v stavko zato, da dosežejo zvišanje plač.

Seveda ne smemo pozabiti na zakon o zaščiti države, ki prepoveduje vsako stavko drž. uradnikov in jo kaznuje z zaporom od pol leta do treh let. Vsako stavko prepoveduje tudi že sam kazenski zakon za osebje prometnih, vodovodnih in podobnih ustanov.

Mnogo bolj zapleteno je vprašanje stavke v našem zasebnem pravu, ki urejuje službeno razmerje med delavcem in podjetnikom. Kakšen je učinek stavke na to službeno razmerje?

Tudi tu moramo razlikovati upravičene in neupravičene stavke. Obrtni zakon daje delavcu pravico, da takoj zapusti delo, če krši podjetnik določbe službene pogodbe, ne vzdržuje zadostnih varnostnih naprav za zaščito delavčevega življenja in zdravja, če mu odteguje ali zadržuje mezdo, ga občutno žali in podobno. Če krši podjetnik kolektivno pogodbo, ki jo je sklenil z vsem delavstvom svojega obrata, so upravičeni vsi delavci zapustiti delo. Če ne vzdržuje v nobenem oddelku svojega obrata varnostnih naprav ali higieničnih razmer, so enako upravičeni vsi delavci stopiti v stavko. To so

tipični primeri upravičenih stavk, za katere nosi vse posledice podjetnik, ki jih je povzročil. Zlasti mora plačati delavcem, ki jih zaradi stavke odpusti, 14-dnevno odpovedno dobo.

Manj jasen je položaj, če stopijo delavci vsega podjetja v stavko iz razloga, ki se ne tiče vseh delavcev, marveč le nekaterih med njimi, ostali pa iz solidarnosti do njih stopijo v stavko. Dočim neposredno prizadeti upravičeno zapusté delo brez škode za svoje pravice glede odpovedne dobe, lahko tiste, ki so stopili v stavko iz solidarnosti do prvih, podjetnik takoj odpusti, ker zakon ne priznava delavstvu pravice, da bi lahko solidarno uveljavilo pravice, ki pripadajo posameznemu delavcu. To pravico si mora delavstvo pri nas še pridobiti.

Vendar pa dopušča zakon tudi v tem oziru za delavstvo ugodnejšo razlago. Zakon daje podjetnikom pravico, da takoj odpuste vsakega delavca, ki zapusti delo, ne da bi izostanek zadostno opravičil. Ta dostavek, da namreč delavec izostanek lahko opraviči, dopušča tudi možnost, da delavec opraviči svoj pristop k stavki, dasi mu osebno podjetnik ni dal nobenega zakonitega razloga za to. Če zapuste delo prizadeti delavci, ki jim je podjetnik njihove v zakonu ali pogodbi priznane pravice kršil — ali ni že samo dejstvo, da postanejo ostali delavci, ki osebno niso prizadeti v svojih pravicah, stavkokazi, če ne pristopijo k stavki — ali ni že to dejstvo zadostno opravičilo za pristop k stavki? Postati stavkokaz je sramota za delavca, med delavci velja za nečastno dejanje, ki ga izključi iz sredine, v kateri živi, in pritisne nanj sramoten pečat, da je plačanec kapitala. Ali ne more biti vse to že zadostno opravičilo za to, da se delavec priključi stavki? Pri širokogrudni razlagi zakonskih določb, ki pa še ne presega okvira zakona, lahko tedaj sodišča priznajo tudi solidarnostni pristop k stavki za upravičen.

Bistveno pa se je pravna narava stavke pri nas izpremenila, ko je stopila letos 15. aprila v veljavo nova uredba o minimalnih mezdah, ki uvaja obvezno posredovanje države v mezdnih sporih. Čim se delavstvo, preden stopi v stavko, ne posluži tega posredovanja, postane njihova stavka, ki je lahko v prej navedenem smislu popolnoma upravičena, iz formalnih razlogov neupravičena. Ker se posredovalni postopek lahko zelo zavleče, kar omogoča podjetniku, da se pripravi na grozečo stavko, ki ji je s tem zlomljena njena glavna ost — nepričakovanost —, je nova uredba položaj delavstva med in po stavki bistveno poslabšala. — — — — —

Vito Kraigher

NAŠI DELOVNI PROBLEMI

ZANEMARJENO VPRAŠANJE

Ptujska okolica je znana po svojih goricah in po pretepaških Polancih. Ptujski okraj je največji slovenski okraj, zato je razumljivo, da mu pripada leto za letom visoko in najvišje število ubitih v Sloveniji. Vendar so posamezni manjši predeli v njem daleč »pred drugimi« glede na poboje in pokolje, ki so med fanti navada — če ne vsakdanja, pa skoraj praznična narodna lastnost. Vzroki tega neraziskanega, perečega problema niso jasno razvidni. Uspešno delo za znosnejše in lepše življenje v teh krajih je zanemarjena dolžnost vse slovenske kulturne skupnosti, prav posebno pa domače inteligence, ki bi naj pomagala h koristni in boljši usmeritvi življenjskih sil, ki se sproščajo danes škodljivo za posameznika in za celoto.

Nealahko delo v tem smislu zahteva jasnosti v gledanju na vzroke sedanjega stanja, pa tudi jasne zavesti o smotrih v prihodnosti in o poti do njih.